

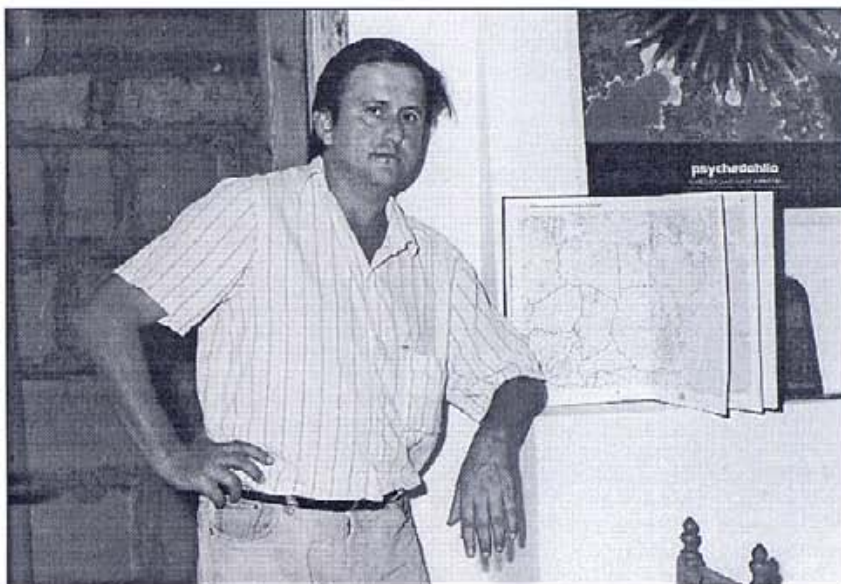
UNA FORTA
 CALABRUIXADA
 D'ESTIU FA MALBÉ
 L'ANYADA I TORNA A
 DESBORDAR EL
 TORRENT DE NA
 BORGES

Les millors festes de la Beata sembla que es presenten enguany

● La setmana de festes
estará carregada de teatre,
dansa, rock, música
ètnica,... i un grapat d'actes
paral·lels

● Una fira de petits
artesans, stands amb
objectes musicals i altres
varietats acompanyaran les
festes d'estiu

● Guillem Bauçà i
Sebastià Sansó debutaran
com a colla de xirimiers

Joan Sansó "Barraques" ens conta la seva aventura a Guinea Equatorial

*Aquest vilafranquer treballà durant tres mesos a una teulera
propietat de l'estat guineà (pàgs. 15, 16, 17, 18, 19 i 20)*

Ja tenim una de les millors canteres de tennis taula de Mallorca

Entrevista amb les
campiones de
Mallorca Maria
Amengual i
Margalida Mascaró
(pàgs. 28 i 29)

«ES MOLÍ NOU»

Publicació mensual de
l'Obra Cultural Balear
de VilafrancaDepòsit Legal
PM: 366 - 1986Edita:
Obra Cultural Balear
de VilafrancaCoordina:
Jaume Català

Redacció i col·laboradors:

Andreu Bauçà
Francesc Amengual
Joan Barceló
Joan Jaume
Bartomeu Català
Biel Monserrat
Jaume Nigorra
Jaume Sansó
Miquel Barceló
Joan Estrany
Joan Bauzá
Joan Rigo

Redacció Esports

Jaume Vidal
Tomeu Ferrer
Jaume Nicolau
Antoni Sansó

Imprimeix:

TIRRENA, S.A.

TEL: 55 52 12

C/ Pintor Joan Gris, nº 2
MANACOREls articles publicats
en aquesta revista sols
expressen l'opinió
dels seus autors

LA REVOLTA DELS POPULARS

A l'hora d'escriure el present editorial, Gabriel Cañellas Fons encara era president de la nostra Comunitat, però és ben clar que la seva cursa política al Partit Popular està per acabar. El que no sembla tan clar és que s'acabi la seva vida política al marge del PP, o com alguns anomenen la «cantabrització» de les Balears. Aquesta opció no es pot qualificar d'utòpica ja que Cañellas es troba respaldat per una ferma majoria del comitè regional i Aznar, davant un intent per acabar de retocar la seva privilegiada imatge d'alternativa al govern espanyol, vol que dimiteixi, per tant la seva dimissió no sembla estar motivada per la falta de confiança del seu electorat sino més bé per la necessitat que té Aznar de tallar caps per demostrar que ell és inflexible contra la corrupció, caigui qui caigui. Tota la gent propera a l'Amo coincideix quan afirma que aquest està debilitat, disgustat amb l'actuació de Madrid i amb l'estat d'ànim per terra, però el molt honorable treu forces d'allà on pot per no perdre la cadira presidencial, gràcies a l'ampli suport que reb de la major part del comitè.

Tot i que aquesta opció és molt llunyana, amb aquest escàndol del túnel de Sòller-Brokervall s'han destapat les passions que aixeca Cañellas a nivell insular, i hom ja no troba tan estrany que sopar rera sopar un bon grapat de homes i dones de totes les edats s'exaltin i omplin de besades les galtes del bunyolí, com tampoc es d'estranyar que Cañellas faci un sermó regionalista amb careta nacionalista cada vegada que fa una ponència sobre les nostres Illes davant determinat cercle, perquè vet aquí que amb la desfeta el President a posat el cap d'Aznar a la vora del precipici diguent-li que es donaria de baixa del partit creant-ne un de nou, dretà i de caire regionalista, a l'estil UM. Es demostraria així si l'electorat balear vota les sigles del partit, fora quin fora el candidat, o votaven el PP perquè era el partit de Cañellas i el seguirien votant si aquest deixava

Així doncs, i sense adonar-se'n, Gabriel Cañellas rompia amb la «indisoluble unidad del Partido Popular» -paralelisme fet al que emprava el seu pare polític quan predicava per la «indisoluble unidad de la nación», però, és clar la nació encara no és seva i del partit en té el que fins ara havia estat el mirall on tots els comites regionals si miraven- perquè Aznar, tot i la resistència del comitè illenc per mantenir-lo en el poder, va anunciar que es predrien les mesures oportunes per procedir a la substitució de Cañellas tant al capdavant del govern de la comunitat autònoma com de la presidència del Partit Popular a les Illes, perquè malgrat l'informe exculpori calia assumir responsabilitats polítiques.

Si tot esdevé com aguram Aznar les passarà magres per construir l'ansuada majoria per governar Espanya, ja que perdrà un gran nombre de vots per habitar a la Moncloa, i Cañellas no tindrà res a perdre si inicia una aventura política personal. Amb tot això tot just sembla haver començat la revolta dels populars.

L'arruixat caigut a principi de juliol malmena l'anyada

Els 62 litres per metre quadrat que caigueren feren mal a les hortalisses, a les cases i a dues persones que hagueren de ser ateses a l'ambulatori

Redacció.-Les pluges caigudes aquests primers de juliol no han fet res més que malmenar més del que estava l'actual anyada. El fort calabruix que caigué durant la migdiada i part de l'horabaixa del dimarts, dia cinc de juliol, perjudicà greument la collita de fruites, concretament a Vilafranca del meló, hortalisses i retrasà les tasques de recollita de cereals.

A més dels danys fets a la pagesia, dues persones hagueren de ser ateses a l'ambulatori per mor de les ferides que els hi provocà la forta calabruixada. També es pogueren veure molts de particulars que treien aigua dels seus domicilis degut principalment al fet que algunes de les conduccions d'aigua es trobaven brutes, i davant la forta pluja no pogueren aguantar el cabdal d'aigua. El torrent de na Borges, al seu pas per Vilafranca, es desbordà a diversos punts del

El torrent tornà desbocar-se al seu pas per baix de la Vila. Foto: Miquel B.

seu recorregut, especialment i de forma espectacular a l'altura de l'escorxador municipal.

En acabar l'arruixat es recolliren en alguns indrets de la Vila 62 litres per metre quadrat i al puig de Bonany hi caigueren 78 litres. Dir també que a Porreres es detectà un cap de fibló que provocà varis danys a la zona de Son Batlet.

"Moltes canals quedaren foradades per mor dels impactes del fort calabruix i el torrent es tornà desbordar en algunes parts del seu recorregut"

Modificada la desviació de la carretera per motius comercials

Redacció.-«Els estudis topogràfics dels tècnics que redacten el Pla Territorial del Pla i els elements de valoració que ens han aportat els mateixos professionals han motivat, efectivament, que estudiem una alternativa al primer diseny»,

així de clares foren les declaracions fetes per José Maria González a Diario de Mallorca, en l'edició del passat dissabte dia 24 de juny, quan li preguntaren sobre el trajecte de la variant que ha de acollir la gran afluència de trànsit que suporta l'actual carretera al seu pas per Vilafranca. A i x i doncs, amb la recent modificació l'inici de la variant serà a l'altura de les «curves de la mort», just després de l'entrada al camí dels Calderes, fins a topar amb l'actual traçat a l'altura de «los Melones». Segons la conselleria d'Obres Públiques, «els canvis prevists afectaran a manco propietaris

de Vilafranca i de Sant Joan a l'hora de les expropiacions i l'impacte no serà tan gran».

Tot sembla indicar però, que el canvi del traçat es fonamenta amb les greus pèrdues que patirien el sortidor i el museu dels Calderes en el cas de dur-se endavant l'anterior projecte, que partia poc abans de la zona d'es Pineró. Pel que fa als comerciants de la Vila es projecta una àrea de serveis a la vora de la nova variant per instal·lar-hi els venedors de fruita de dins el poble i per contrarestar així la pèrdua del volum de negoci que els hi ocasionarà la llevada de la carretera.

El "Festival Alternatiu", principal alicient de les festes de la Beata 1995

Bob Dylan finalment no actuarà per una oferta tres milions superior a la que li feia el promotor Zatropeck, encarregat d'organitzar el festival de les festes d'enguany

Redacció.- Les festes de la Beata d'enguany seran força variades. Per començar, i com ja vos anunciarem en anteriors edicions d'*Es Molí Nou*, s'ha muntat un festival paral·lel a les festes de la Beata, en el que hi havia d'actuar el cantant nord-americà Bob Dylan, qui finalment no vendrà per mor d'una millor oferta que li feu un altre promotor per actuar a Ciutat, concretament a S'Arenal.

Les festes començaran el divendres, dia vint-i-un, amb una interessant conferència sobre la problemàtica de l'aigua: llacunatge i comunitat de regants, què pot ser molt interessant per tota aquella gent de la pagesia que estigui interessada en aquestes noves formes de regadiu. Aquesta però no serà l'única conferència que es farà, car durant la setmana de fetes se'n faran d'altres. El pregó d'enguany anirà a càrrec dels glosadors de la Vila, l'amo en Joan "Torretes", en Jaumet des Forn i en Gabriel Montserrat "Xuric". L'estructura de les festes, malgrat hi hagi el Festival, serà bàsicament la mateixa d'altres anys amb la verbena, els passacarrers, teatre, focs d'artifici, etc.

Festival Alternatiu

Per primera vegada es fa a Vilafranca un Festival Alternatiu, que inclourà dansa, teatre, música rock, música ètnica... i tot un seguit d'actes coordinats amb els anteriors. Concretament el divendres actuaran els grups Extremoduro, El club de los poetas violentos, Los Crudos, El Estado, Egan Sugui, Territorial Pishing i los Hijos de Matxin. Ja a la nit de

dissabte, el anglesos Jacobites i Sex Museum seran el plats forts de la nit i estaran acompanyats pels manco intrascendents Imposibles, Subterranean kids, Los Valendas, Los Coronas, Black Cats i Los Vinos. Donat que cada dia hi haurà actes i que durant el cap de setmana hi haurà grups de nivell regional, nacional i internacional, es prepararà una zona de camping per a 1.200 persones al tros que hi ha vora el torrent de na Borges. Per aquest motiu a l'Ajuntament s'ha montat una oficina d'informació per tota aquella gent que estigui interessada en passar la setmana al nostre poble.

"El festival inclourà teatre, dansa, pop-rock, música ètnica... i ofertes paral·leles en aquests actes"

"La Beata tindrà la mateixa estructura dels altres anys però complementada amb el festival"

Fira per la Beata

Fet que tampoc ha estat gaire habitual a les festes de la Vila és el de realitzar una Fira durant les festes de la Beata. Aquest any, i aprofitant el festival, es montarà una fira que inclourà des de petits artesans fins a mostra de "fancines" (revistes especialitzades de música), per donar així un aire peculiar a tot el que serà la setmana de festes.

Cinquanta anys després Vilafranca veurà l'estrena d'una nova colla de xirimiers

Guillem Bauçà, xirimier. Foto: Joan J.

Redacció.- Cinquanta anys després que l'amo en Jordi "Boletó", xirimier, i Antoni Amengual "Gorrió", qui tocava el fubiol i el tambor, al igual que l'amo en Caragol (del qual desconeixem el nom, però que era el padri de Pere i Gabriel "Galatxe") deixessin de sonar per tots els vilafranquers, enguany podrem veure estrenar-se una nova colla de xirimiers joves, que han deixat part del seu temps d'oci per sonar aquests instruments tant nostres com són el fubiol, el tambor i les xeremies. Ells dos són en Guillem Bauçà "Morei", qui toca les xeremies i que ja l'hem vist actuar en contades ocasions, i en Sebastià Sansó Jaume, que toca el fubiol i el tambor. Actuaran el divendres dia 28 a l'horabaixa.

CANÇONER DEL TEMPS DE SEGAR

5

La contrada del Pla de Mallorca, era, des de la conquesta del Rei en Jaume I, el graner de l'Illa; per això, els anys que les pluges ajudaven, la tasca de segar era llarga i feixuga, al temps que alegre i retributiva, ja que només faltava el batre per tenir el blat dins el graner.

Essent una feina que es feia en grup, (quasi mai segava una sola persona) permetia acompanyar el treball amb la característica tonada del cant del segar; cantaven indistintament dones i homes, perquè en els talls de segadors hi prenién part ambdós sexes.

A les possessions hi havia un segador que «tallava davant», anomenat s'escarader major, i que solia començar el cant en esser al tornai; generalment cantava els dos primers verset d'una determinada cançó, i els altres, una sola veu o varies, l'acabaven. De l'existència del segador major en dona testimoni aquesta cançó:

A Maià donen truitada;
a s'escarader major;
i als altres jerretó
que quasi ja fa pudor
que han duit de la mar salada.

Com que a final del passat segle i principis d'aquest (des qual temps n'es el glosari) normalment es sembrava a eixams (no feia sols, fileres), era difícil ajustar l'amplària per a cada segador; el que feien era que els millors segadors ajudaven als menys hàbils, duient així uns talls bastant regulars:

Nosaltres segadors som deu
que tots anam amb una ona;
però tenim na Coloma
que no pot arribar a peu.

El cansaci, el fort sol, sovint la mala alimentació, feien que algun segador acabàs esgotat:

A Aubocàser un segador
de vessa perdé s'alé,
perquè tan sols no hi va ésser
a temps l'extramunció.

A una feina que hi prenién part persones de distinta posició econòmica i distint sexe, però predominant la joventut, era normal que es cantassin cançons eròtiques, la qual cosa era recriminada per algun capellà des de la trona:

El nostre rector en té ganes,
però no ho aconseguirà;
no vol que en temps de segar
es cantin cançons profanes.

Aquesta seria una de les moltes cançons amb caire eròtic:

Amb la falç t'han fet un tall
i un que en tenies són dos,
i un de dificultós
que ja no curarà mai.

La possessió d'Albadellet era gran llavors, i els anys plovers hi havia brulls;

Segadors d'Albadellet
quan acaben s'escarada.
A devers santmiquelada
quan no fa calor ni fred.

Quan el segadors treballaven enfora de les cases, algun poc apte per a manejar la falç era l'encarregat de tragar aigua fresca, amb botilles de test, a la segada:

Has tengut l'atreuiment
de dir que vols fer d'aiguer;
que no saps que hi solen fer
el hi troben més dolent.

Majoral sa nostra aigüera
haurà anat a pancuit
o s'asse li haurà fuit
darrera qualque somera.

A la segada no hi podia faltar l'aigordent, deien que donava força i prevenia còlics produïts per l'aigua.

Si mos duieu l'aigordent,
madona, i prunes blanques
vos segariem ses tanques,
baldement que fossin cent.

Les madones de les

possessions estaven, en general, alliberades de segar i anar a l'era, llevat de circumstàncies especials:

Sa madona de Sa Mata
enguany l'han duita a segar;
si es torna descuidar
l'any que ve le feran batre

Alguns segadors es cansaven de la feina i en cercaven una altre no tant penosa; algun jove s'en anava voluntari al sevei militar:

Era un jovenet novell
que segava a Sant Martí;
tirà sa falç i va dir:
- al.lots, si veniu amb mi,
jo m'en vaig a servir el Rei.

L'ordi era el primer cereal que segaven; si no prompte caïen les espigues a terra; a més, en plè estiu, produïa picor a la pell dels segadors.

A Aubenya segaven ordi
un més davant Sant Joan,
quan veien es camp ta gran
cridaven misericordi.

Aterres primes, a anys molt dolents, la sega no era possible i arrabassaven tot l'esquifit sembrat.

Jo i sa meva doneta
tot el dia n'arrabassam i
en venir es vespre lligam
tres garbes i una restreta.

Sa falcella (o la dalla, dita així a certs indrets de Mallorca) devia ésser poc emprada, car no la trobar a cap cançó. però si que hi trobam el volant, falç de gros tamany, que segava a cop; era utilitzada a llocs de molta messa-

No hauràs menester volant
per segar a Son Alcaines,
tot són roques i pelaines
i també qualque cartet blanc.

Sa palla era apreciada per a mantenir el bestiar; per això deixaven tan curt com podien el rostio... si no hi havia carts.

(la una de la tarda d'ara)
que en ferà d'aquell vermell

O també:

A segar, a dins Alancell,
no hi poden anar amb carrosses,
perquè ses ombres més grosses
són ses ales des capell.

L'any 1848 va esser especialment
aixut; no varen segar, diu la cançó:
L'any quaranta vuit va entrà
una trista primavera;
no varen pelar cap era
ni parlaren de segar,
ni tampoc de formatjar
perquè es bestiar mort era.

Millor anyada hi havia, a
principis d'aquesta centuria, que havia
introduït una nova varietat de blat, rústica
i d'alta canya:

Jo segava blat cabot
que em pegava pes capell;
l'amo estava content d'ell
i jo que hi estava de poc.

Els diumenges, a la taverna o
celler, els amos i els segador tancaven
els tractes per a la sega d'algun sementer,
a tant el bocí, el que es deia a escarada,

Preneu una escarada
el diumenge, dins un celler,
tu hi vendrà i tu també,
de cop l'hauran acabada
el dilluns, al sementer
ni en Pau ni en Toni no vé,
jo totsol l'he començada.

A partir de la segona decena
d'aquest segle, les màquines segadores,
reemplaçades a partir dels seixanta per
les cosexadores, amb el seu renou
metàlic, foren sortes les cançons dels
segadors. Es possible que ja no cantin mai
més, ni investira a Ciutat els pagesos
afamagats armals amb falç, com conten
les cròniques de l'Edat Mitjana; ni faran
els segador fer reembarrar els pirates
sarraïns, com conte en Guillem Colom a
la comèdia «Sicília de Solanda».

(*)NOTA: Aquest escrit el me
dugué en Pep Estelrich devers
deu dies abans de partir d'aquest
món. En Pep, trobava que era
convenient que a la revista de
Vilafranca es donés sortida en
aquest article, car moltes de les
cançons que hi apareixen estan
relacionades amb la nostra vila.
Conscient de la gran persona que
hi havia darrera aquell rostre no
li vaig posar el més petit
inconvenient, és més, quedaren
que el més vinent, sempre que
tengués una estona buida,
prepararia un altre article per Es
Moli Nou. Ara potser no torni a
sortir cap altre escrit de la mà de
l'amo en Pep, però des d'aquest
mitjà intentarem que tots els que
no pogueren conèixer la seva
paraula, poguen trobar els seus
missatges i les seves lletres a les
nostres pàgines. Jaume Català.

Pep Estelrich.

Versos a Josep Estelrich i Mieres, "Turricano.

El meu petit homenatge

Al Pla els homes de bé tenen la gorja crica,
cares llargues per tot arreu, avui horabaixa.
A Hortella els pins regalimen i no és roada,
les roselles ja destenyeixen d'anyorança...
A les cases, marriment de porxada buida...
Poca folga, barrams estrets de Vilafranca,
i braços sorrers, i càrritx a la mirada.
Plorem, que un pagès ha mort quan treballava!
Ara, anit, ni truc ni retruc a la taverna,
cal callar per nodrid la bona recordança...
I que el seu exemple faça condreta camada
entre els que ens deixondia la fresca paraula.
Poca berba avui, que la gelada és gruixada,
que un calabruix lleig ha malferit l'anyada!
Plorem, que un pagès ha mort quan treballava

GABRIEL FLORIT I FERRER "SABATER"

El record de Pep Estelrich

Fa un mes va morir a Hortella el meu home i el nostre pare.
Vares morir com havies viscut, amb les esperdenyes posades i
trepitjant la terra que has estimat tant. La teva feina de cada
dia et va traïr.

Ara que ha passat el gelor dels primers moments, volem donar
les gràcies a tots els companys que en el moment de l'accident
varen venir a Hortella per ajudar, i a l'equip humà que el va
atendre en l'intent de donar-li alé, però ell ja era mort.

Volem agrair als amics del seu partit, el PSM, del seu sindicat,
Unió de Pagesos i de la seva cooperativa, la de Sant Joan, i a
les altres persones, cooperatives, partits polítics i entitats que
ens han acompanyat, que l'han acompanyat en el seu adéu.

Teniu per ben segur que no oblidarem les mostres de respecte i
d'amor cap a la seva persona (que sense cap dubte ell hagués
considerat excessius) dels companys que el conduïren en braços
a l'enterrament, de qui va cobrir el fèretre amb una senyera, de
la persona que hi va dipositar una bosseta de terra amb la
inscripció: "tú l'estimaves tant...), de les paraules de l'amic Pere,
de les glosses que l'hi heu dedicat i dels escrits que han parlat
d'ell aquests dies, i que tant bé han traduït la seva personalitat,
extremadament discreta, amable i invulnerable davant tot,
excepte davant l'injustícia.

El record d'aquesta personalitat teva, carregada d'ingenuïtat,
sabiduria i tolerància, quedarà en el nostre cor i en el nostre
pensament per sempre, però no has viscut prou com per deixar-
la'ns en herència.

Per haver estat així com eres, Pep, els teus records no són
dolorosos ni frustrants, són dolços...

Que poguem parlar sempre de tu amb un somriure, tal com
t'hauria agradat.

Visca en Pep Estelrich!

Mària Font, Mària i Margalida Estelrich

GLOSSES D'EN BIEL MONTSERRAT

Enhorabona a «Es Molí Nou»

Per jo està d'enhora bona
sa revista «Es Molí Nou»
gent que fa feina i se mou
lo que diu és lo que sona

Valorosos bons escrits
gent que mereix alabar
que fan cavillar i pensar
creant moments divertits

Pensar per poder escriure
perquè molts poguem llegir
ajuden i fan lluir
moments que ajuden a viure

Saludant es qui escriviu
una manera de pagar
seguir amb aqueix cobrar
per un Molí Nou més viu

Ja ve es temps de vacances
a estones pareix s'estiu
un sol que pareix que diu:
«un poc a s'ombra i descanses»

Amb taula i un bon dinar
un dia així descansava
per sort vaig poder escoltar
lo que jo no me pensava

«Mon pare, deixa es fumar»,
va dir un nin que tossia
«sense haver fet mala via,
no mos deixes alenar»

Quina paraula, quin pensar
siga de nin o de nina
qualcú que no s'imagina
an es fills, es mal que fa

Quin poc cor i quina cara
quin poc seny, quin poc pensar
aquell pare o aquella mare
que pretén saber educar

Pareix que estaria bé
almanco respectar ets altres
si això són paraules fortes
cercau remei, que això en té

Lo darrer des vint-i-vuit

No sabia que hi hagués
gavines amb cova rossa
lo de ses celles embossa
com ha perdut es papers

Volen acabar es forat
perquè tots guanyarem més
així cerquen es doblers
es des partit més honrat

Sa medalla d'or pes lladres
poden dar a molts d'aqueix
una guarda de cans veis
sa muntanya és per ses cabres

Sóller, un poble mal sortat
lo bo durarà pocs dies
si acaben es forat
tallaran sense manies

Més via per anar-hi
i es rics sortiran d'apuros
ets alemanys amb sos duros
se fan ets amos d'aquí

Serra de sa Tramuntana
has caigut en males mans
una tribu d'alemans
i una moneda que engana

Aqueix partit tan senyor
també sap embutxacar
es sac ple sense fermar
sa seva herència fa olor

No s'arribarà a aclarir
ja ho tenen tot comprat
es de sa premsa, untat
segons què, no ho pot dir

Aquells de devers Madrid
que també han escoltat
quasi tot empecatat
a jutjat, seguit, seguit

Tan enfora no hi arrib
per mi ho deixaré fer
es missatges d'en Felip
mos duen an es «pepé»

... FINS QUE ENS N'ARRIBEM A CANSAR

No basten quatre mil estudiants pels carrers de Ciutat, defensant l'ensenyament en català a les nostres escoles. No basten vint-i-cinc mil persones, manifestant-se, defensant la nostra llengua, cultura i identitat com a país de mans tiranes. Els nostres governadors han aconseguit que en quinze anys de mandat, un animal de terra tengui més identitat i competències que nosaltres els illencs. Tota maniobra que hem de fer, ha de comptar amb el vist-i-plau de Madrid. I com sabem tot el que passa per allà, arriba tard i capgirat. Què en saben aquesta gent de nosaltres, dels nostres problemes i necessitats?. Què n'han sabut mai?. Res de res. Només som per a ells un territori d'ultramar, pel descans del guerrer; quan convé. Resulta doncs, que a més d'haver-hi d'estar obligatòriament units, ens hi fan estar supeditats. Tot això ... fins que ens n'arribem a cansar.

Guillem Mas i Barceló (*)

(*)En Guillem és un jove vilafranquer afincat a Ciutat i que aquest mes comença, el que esperam sigui, una llarga caminada a la nostra publicació.

SUPERMERCAT

MARGARITA

Especialista en grans ofertes

MOLTS D'ANYS

Carretera Palma nº81 - Tel.: 56 03 94

**COMPRAMOS TODA CLASE DE COCHES USADOS
Y DISPONEMOS DE TODAS LAS MARCAS
EN NUEVOS COCHES**

SI QUIERE CAMBIAR O VENDER SU COCHE

¡VISITENOS!

Ctra. Palma, 152 - Tel.: 83 20 91 - 07250 VILAFRANCA

**MOLTS
D'ANYS**

FUSTERIA GALMÉS S.L.

*Carrer Sta. Bàrbara nº 62. Tel. 56 00 71
VILAFRANCA DE BONANY*

FABRICACIÓ PRÒPIA DE:
Portes, vidrieres, persianes,
armaris, arribadors,
mobles de cuina i bany,
vidrieres assolapades
per aïllament d'exterior...

FRUITES

CA'N SOPETA

*Bones Festes
de la
Beata '95*

Ctra. Palma, 127

Bar

CA'S ROS

*Especialitat
en tapes variades
i berenars*

**MOLTS D'ANYS
A TOTS**

Avda. Escoles, 4 (VILAFRANCA)

SALÓ DE BELLESA MULINETA

MARGALIDA MORLÀ GAYÀ

DEPILACIONS

MANICURA
I PEDICURA

MAQUILLATGES

MASSATGES CORPORALS
I FACIALS

*Ctra. Palma, 103 • Tel.: 56 02 31
07250 • VILAFRANCA*

La biblioteca i els llibres: Una alternativa durant el temps de lleure de l'estiu

La persona, tant si volem com si no, sempre té un moment dins el quefer de la vida quotidiana per fer alguna cosa més que no sigui mastegar xiclet o mirar les tele novel·les de moda. És a l'estiu quan més temps tenim per fer alguna cosa que a l'hivern, per mor de la feina o els estudis, no podem acabar de materialitzar. En molts casos sempre es cau en el tòpic que diu que a l'estiu fa ganes de llegir algun llibre, però al cap i a la fi aquest quasi mai és comença i en el pitjor dels casos no es troba a les prestageries de les llibres.

És aquí que comença el joc de la biblioteca durant l'estiu, quan no sabem quin llibre llegir o on anar a trobar-lo. A més la biblioteca ens ofereix algunes activitats paral·leles com pugui ser una conferència o una gincana. Ara vos passarem un primer recull dels llibres i actes que podreu trobar a la biblioteca municipal durant aquest mes de juliol, perquè al cap i a la fi sou vosaltres, els lectors i no tant lectors, els que en podreu disfrutar.

Llibres per disfrutar, novetats:

El viatger (Joan Rendé)

Un temps del diable (Robert Saladrigas)

Mentre Anglaterra dorm (David Leavitt)

L'Hotel encantat (Wilkie Collins)

La diferència inquietant: velles i noves estratègies culturals dels gitanos (Teresa San Román)

Guia visual de l'embaràs i del part (Josep del Hoyo i Calduch)

El arte en la historia del hombre (Mary Hollingsworth)

El laberint del món (Marguerite Yourcenar)

Memòria xueta (Mique Segura)

Teatre de la revolta (Joan Soler)

L'esquerra mallorquina i el franquisme

El procés autonòmic balear

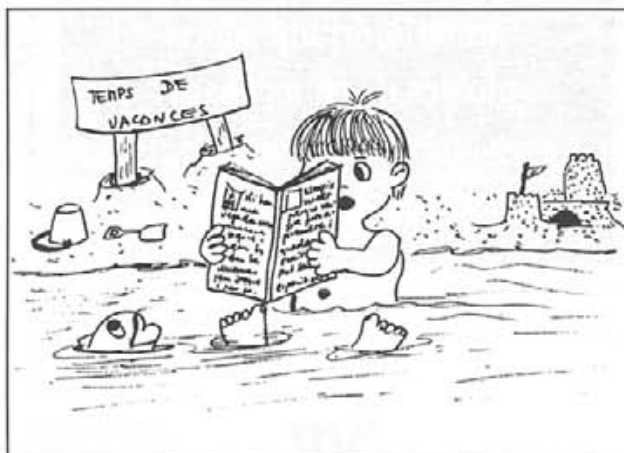
El sexe a Mallorca: notes històriques (Ramón Rosselló)

Contes d'un dia (Miquel Mortes)

Conferències del mes de juliol

Divendres dia 21, a les 21:30 a la biblioteca, conferència sobre "la problemàtica de l'aigua: -Comunitat de regants; -Llacunatge"

Dilluns dia 24, a les 20:30 i al mateix lloc conferència a càrrec de l'escriptor Miquel López Crespí "Els escriptors i la lluita per la llibertat".

Dibuix: Antònia Bover

Aquest espai està concedit a la:
**BIBLIOTECA PÚBLICA DE
VILAFRANCA**

Hi el patrocina el:
**CENTRE COORDINADOR DE
BIBLIOTEQUES DEL CONSELL
INSULAR DE MALLORCA**

A través de:
**L'ASSOCIACIÓ DE PREMSA
FORANA DE MALLORCA**

**... I TAMBÉ NOVETATS
EN LLIBRES INFANTILS
I JUVENILS**

ELECTRIFICACIONS I FONTANERIA

HUGUET • BARCELÓ, S.L.

CALEFACCIÓ • AIRE CONDICIONAT
DEPURACIÓ PISCINES • ENERGIA SOLAR
BOMBES SUBMERGIDES • ANTENES TV

Ctra. Palma, 28 • Tels. 56 01 19 - 56 05 90 • VILAFRANCA

MAGATZEM CA'N PEDRO ROS

PIENSOS, ABONOS, CEREALS...

AUCELLS I GÀBIES DE TOTES CLASSES

VOS DESITGEN UNES BONES FESTES

TEL.: 56 00 09

Ensenyar català a Anglaterra

D'ençà del 1229, la llengua catalana s'incorpora com a llengua pròpia de l'illa de Mallorca, utilitzada com a vehicle de comunicació gairebé en tots els àmbits. Les Illes Balears formen part, així, de la cultura catalana i produiran tot un conjunt d'obres literàries i artístiques que són el fonament de la nostra cultura actual. Figueres com Ramon Llull, Anselm Turmeda, Joan Ramis, Marian Aguiló, Mossèn Alcover, Maria Antònia Salvà, Llorenç Villalonga, Francesc de B. Moll, Josep Maria Llopart o Marià Villangómez -tots ells nats a les Illes Balears- esdevenen puntals indispensables per entendre la llengua i la cultura catalana d'avui dia.

Al segle XX, superats ja els anys de dictadura i prohibició, s'enceta un període nou i pròsper per a la cultura, la llengua i l'economia de les nostres illes. Situats al bell mig del Mediterrani -amb un clima suau-, i amb un paisatge que continuament cal conservar, els mallorquins, menorquins, eivissencs i formenteres ens enfrontam, quasi dins l'any 2000, amb un repte envers les Balears con a part integrant important de la cultura catalana. De fet, l'Estatut d'autonomia i el procés de descentralització que s'ha emprès a l'Estat Espanyol ha de permetre no només la preservació de la nostra identitat com a poble, sinó també l'ampliació, la renovació i l'environiment de la nostra forma d'ésser. Com a illes enmig de la mar hem rebut sempre la influència de tots les gents que ens han visitat -l'embat de tots els vents-, i hem fet nostra la seva empremta, alhora que s'han emportat quelcom de la nostra peculiar i idiosincràcia. D'aquesta forma, es va establir per segles i segles l'intercanvi cultural, necessari i renovellador. Ara, la tasca que ens pertoca és la recuperació de la nostra pròpia capacitat creadora. I si d'ençà del segle XIII, la nostra llengua va servir ja Ramon Llull per expressar els seus pensaments en la seva gran aportació a la cultura europea, cal continuar amb aquesta tradició oberta i generadora. En

aquest sentit, la tan sentida «normalització lingüística» no ha de consistir només en un ús més pulcre de l'idioma, sinó en la presència majoritària de la nostra llengua i de la nostra cultura dins les Illes Balears mateixes, i en l'estudi i promoció precisament d'aquesta realitat a l'exterior. La creació de la càtedra «Illes Balears», a la Universitat de Sheffields (Gran Bretanya), i l'establiment d'un lectorat de llengua i literatura catalanes en aquesta mateixa universitat anglesa representa un pas important.

Les Universitats.

Segurament, la Universitat no ha de consistir exclusivament en lloc de transmissió de coneixaments, sinó que la tasca de difusió també hi ha d'ésser present. La Universitat de les Illes Balears, òrgan consultiu màxim a les Illes pel que fa referència a la llengua, impulsa aquesta recuperació cultural de què parlàvem suara. La càtedra «Illes Balears» és ocupada actualment pel Dr. Alan Yates, reconegut especialista i autor de llibres tan indispensables com *Teach yourself Catalan* o *Una generació sense novel·la?* -esdenvinguts clàssics i continuament reeditats. La càtedra és acompanyada del lectorat de català, l'únic que és ofert des de les Illes Balears. Talment com els que convoca la Generalitat de Catalunya a la Gran Bretanya (a les universitats de Liverpool, Londres, Swansea, Cardiff, Manchester, Salford, Glasgow, Oxford, Southampton, Bristol, etc...), el nostre és emplaçat dins un departament de Hispanic Studies -amb aquesta denominació es fa referència als estudis relacionats amb la cultura portuguesa i brasilera, castellana i hispano-americana, i catalana. La càtedra «Illes Balears» i el lectorat fan un esment especial als estudis sobre les nostres illes, llurs tradicions i costums, la història, la situació lingüística i cultural actual. La càtedra serveix, també per a qualsevol consulta de caràcter

acadèmic i/o científic -i en aquest sentit hem estat convidats a participar en la conferència «Language policy and planning in the EU», que tindrà lloc a la Universitat de Liverpool, en la qual tractarem la situació lingüística de les Illes Balears.

Pel que fa a la tasca docent, actualment a la Universitat de Sheffields els estudis de català contemplen l'ensenyament de l'idioma (català I, català II, català IV) i diversos aspectes culturals, sobretot literaris (La Renaixença, literatura medieval, «Modern Catalan Culture and Literature», l'escola mallorquina, etc...) També s'ha avançat molt en l'intercanvi i desplaçament d'estudiants, per tal

El vilafranquer Andreu Bauçà ha rebut la doble llicenciatura

com, a través d'un conveni de cooperació establert entre la Universitat de les Illes Balears i la University of Sheffields ha estat possible la creació de la llicenciatura doble, en la qual estudiants de les Illes Balears que segueixen la carrera de filologia catalana i de filologia espanyola a la UIB poden obtenir, després d'estudiar un any a la Universitat anglesa, tant la titulació que otorga la UIB com la que es lliura a la Gran Bretanya, alhora que possibilita que estudiants britànics puguin assistir als cursos de filologia ca-

talana o de filologia espanyola que s'imparteixen a la UIB - precisament enguany acabarà la primera promoció de llicenciats en el programa doble.

Finalment, creim que el programa d'extensió universitària o universitat oberta és una bona ocasió per a tots aquells que no són alumnes regulars de la Universitat per assistir a uns cursos rigorosos i de qualitat. Així, doncs, la Division of Adult Continuing Education de la University of Sheffield ofereixen un curs de català, els resultats del qual han estat fins ara prou satisfactoris.

L'Anglo-Catalan Society

L'any 1954 es va fundar a Oxford l'Anglo-Catalan Society. L'objectiu que actualment la societat s'imposa és el de promoure el coneixement l'estudi de la cultura catalana i la Gran Bretanya. Anualment, se celebra una conferència que té lloc a diverses universitats britàniques, en què es tracten diversos aspectes de la cultura dels Països Catalans -història, música, art, literatura, llengua, etc...

Per altra banda, i amb la intenció d'incentivar la recerca sobre temes relacionats amb Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears, l'Anglo-Catalan Society convoca anualment algunes beques i borses d'estudi, que faciliten es desplaçament dels investigadors.

El congrés anual de l'Anglo-Catalan Society enguany tindrà lloc a la Universitat de Cambridge, en què es commemorarà el Centenari del naixement de Josep M. Batis- ta i Roca, impulsor dels estudis de català a la Gran Bretanya. El congrés serveix com a lloc de reunió d'especialistes tant del Regne Unit com de l'Estat espanyol, i en aquest sentit, permet de posar punts de recerca en comú.

Finalment, i com a homenatge a la tasca de divulgació científica que l'associació ha duit a terme, ha estat concedit a l'Anglo-Catalan Society el Premi Ramon Llull (1986), i la Creu de Sant Jordi (1992)

El suport desde Mallorca

Tanmateix, tots els esforços i les

iniciatives que es duen a terme a la Gran Bretanya -o a qualsevol altra part del país- la presència pública de la nostra llengua no s'enforteix. Minimament, per tant, hem de tenir presents tres punts, que cal que siguin estimulats. En primer lloc, cal que el prestigi de l'idioma augmenti i que sigui present pertot arreu i no com a cosa testimonial (per exemple, a l'aeroport, port, carreteres, etc...). En segon lloc, hem d'aprofitar els milions de turistes que ens visiten per fer-los conèixer la nostra realitat. En aquest sentit, seran molt útils els programes de promoció turística que han empresos alguns organismes públics, sobretot, però, si fan esment de la nostra cultura com a element imprescindible irrenunciable de la personalitat il·lenca. En tercer lloc, no ens podem permetre el luxe de no ésser presents als fòrums acadèmics estrangers. Per això, ens sembla molt positiva la creació de la Càtedra «Illes Balears» i del lectorat. Per una banda, doncs, és convenient l'establiment d'unes beques d'investigació sobre la cultura de les Illes Balears, destinades a estudis estrangers. Per altra banda, cal assegurar el coneixement de la nostra llengua entre estudiants estrangers i, per aquest motiu, la University of Sheffield ha sol·licitat l'ajut dels ajuntaments de les Illes Balears amb la intenció de convocar unes borses d'estudi que possibilitarien unes breus estades d'estudiants estrangers a Mallorca, Menorca, Eivissa o Formentera per assistir a uns cursos de llengua i cultura. Fins ara, hem rebut resposta només de tres municipis, però suposam que aviat d'altres ajuntaments se sumaran a la iniciativa.

Com dèiem al començament d'aquest article, és tot un repte allò que tenim al davant. Així, ens imposam el deure -tant envers els nostres avantpassats com envers els nostres descendents- de continuar amb la nostra rica tradició cultural, aportant renovació a les altres cultures en la mesura que en rebem dels altres països, en un clima de debat i diàleg que sempre ha caracteritzat la nostra nació. Un repte, doncs, que tot just comença.

Pere J. Santandreu Brunet

Fusteria Bover

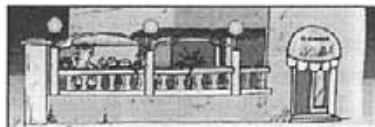
**Vos destil·la bones festes
de la Festa 1995 a tots
els vilafranquers**

**PORTES, PERSIANES,
VIDRIERES, TANCAMENTS
EXTERIORS,
ARRAMBADORS, ESCALES
DE CARAGOL, MOBLES DE
CUINA I DECORACIÓ INTE-
RIOR**

C/ dels Rocaberti, 29
Telf. 56 01 05
Vilafranca de Bonany

BAR TERRASSA

S. Atell

*Vine a passar unes bones
festes amb nosaltres!*

Local climatizat

Obert a partir de les 8:30

C/Santa Bàrbara, 43
(Devora el Camp de Futbol)

Telf. 56 06 42

Vilafranca

"La dimensió del bosc humit" i "El món de Sofia"

14

L'autor de «La dimensió del bosc humit» és el català Josep Lorman, qui també ha escrit «Ebre avall», i la seva novel·la juvenil parla de Judit, qui té un somni estrany. Aquest es produeix a la selva, on Edgron el guardià de la Dimensió és ferit i enverinat per Tron, l'enviat del Senyor de les Tenebres. Els karbons amb l'ajuda de Tron comencen l'exterminació dels ferrons, però amb l'oposició d'Edgron, qui romprà l'equilibri existent. La Judit en depertar troba l'esfera maragda i un tatuatge. La salvació d'Edgron i de la Dimensió depèn d'ella. L'autor reflecteix la problemàtica existent a la Terra, on els boscs i la seva són destruïts per mor del progrés de l'home.

El noruec Jostein Gaarder és qui ha escrit «El món de Sofia», llibre que des de 1991 ha venut més d'un milió de còpies i s'ha traduït a vint-i-nou idiomes. És la història de Sofia i de la filosofia. Sofia reb unes estranyes cartes que le van introduint a poc a poc a la filosofia. Al mateix temps va trobant postals als llocs més impensables d'un militar de les Nacions Unides destacat a Israel. Els filòsofs que trobaren són els següents:

Aristòtil, Socrates, Plató, Darwin, etc. Aquests dos llibres els podreu trobar a la Biblioteca i a la Papeteria Rondaies.

I tú, què llegeixes?

Aquest mes obrim una nova secció en aquest apartat dedicat al món dels llibres, principalment perquè volem saber un poc més que llegeix la nostra gent. Així aquest mes començarem per dos personatges força coneguts per tots:

PERE GARI FERRIOL (cambrer)

1.- Quin és el darrer llibre que has llegit?

«Històries del Kronen», de J. Antonio Muñoz.

2.- Quins són els dos llibres que t'han agradat més?

«Mecanoscrit del segon origen», de Manuel de Pedrolo i «La

insuportable lleugeresa de l'ús», de Milan Kundera.

3.- Quin llibre recomanaries?

«Mujer de rojo sobre fondo gris», de Miguel Delibes.

ANTÒNIA MARIA BOVER I NICOLAU, psicòlega.

1.- Quin és el darrer llibre que has llegit?

«Mi amigo Matt y Hena la puta», d'Adam Zeneenzad.

2.- Quins són els dos llibres que t'han agradat més?

«El pou d'en Toni Mus» i «Cómo hacer el amor con la misma persona para el resto de su vida», de Dagmen O'Connor.

3.- Quin llibre recomanaries?

«El raïm del Sol i de la Lluna», de Miquel Rayó i Ferrer. És un llibre que, pel seu doble sentit, tant el poden llegir adults com nins.

Margalida Sansó

Paperia Rondaies

**Prensa
Revistes
Objectes Regal
Llibres**

EN JOAN «BARRAQUES» I LA SEVA «AVENTURA» AFRICANA: TRES MESOS DE TEULER A GUINEA EQUATORIAL

15

Diumenge, dia 19 de març d'aquest any, devers les 12 de la nit, partia, procedent de Madrid, un avió amb destinació Malabo, a Guinea Equatorial. L'avió, de les línies aèries d'Ibèria, l'únic que feia era complir puntualment amb el trajecte que, setmana darrera setmana, el conduïa a l'àrea central africana. En el seu interior, dos mallorquins, en Joan Sansó Mestre, «Barraques», de 37 anys, i vilafranquer de tota la vida, i un amic seu d'Alcúdia, que també havia volgut engrescar-se en l'empresa, esperaven amb impaciència l'arribada al desconegut estat de Guinea Equatorial, a més de quatre mil quilòmetres de distància. Còmodament instal·lat al seient d'aquell aparell volador, i volant a molts de metres d'altària, en Joan va tenir temps abastament per girar la vista enrera i fer una mica de memòria de les circumstàncies que l'havien duit a allò que molts consideraven una follia. Feia sols uns mesos un company selvatà li havia proposat de traslladar-se a Bata, la segona ciutat més gran de l'estat africà de Guinea Equatorial, per tal de ser l'encarregat durant cinc mesos d'una fàbrica de totxos propietat del govern guineà, gestionada per un canari resident a Mallorca. En Joan, que comptava ja amb molts d'anys d'experiència com a teuler a Vilafranca, de tot

d'una no pensà en la proposta de manera molt seriosa, però, després de fer un balanç complet d'allò que li oferien, va creure que es trobava davant una oferta ben atractiva. Car, a més de pagar-li tres-cents mil pessetes mensuals de sou, també li cobririen les despeses del viatge d'anada i tornada de Guinea, qualsevol tipus de desplaçament per motius laborals en aquell indret, li oferien casa, cuinera i dona de neteja, «watchman» (que aquí equivaldria al que anomenem «sereno»), a part d'uns setanta-cinc mil francs CFA (unes vint mil pessetes) per a la compra del menjar. Feia mica de veça, partir, però aquell sou era d'allò més bo i, al cap i a la fi, cinc mesets passarien volant. Res que allò va ser dit i fet. I ara, mirant per la finestreta d'aquell aucell mecànic, ja no podia tornar enrera. Tal com es sol dir popularment en aquestes situacions, en Joan ja era per dins la pols. Al cap d'unes 6 hores de llarg trajecte, arribaren a l'aeroport de Malabo. Tot d'una en davallar les escales mecàniques que havien acostat a l'avió, en Joan ja se'n va dur una forta impressió. Les mestresses de vol, segurament perquè aquell ambient no els feia gens ni mica de gràcia, ni tan sols davallaren. Realment, allò, més que a un aeroport, s'assemblava a una portassota amb aspecte de solteres velles. Per tot hi havia policies. O, almenys, així s'anomenaven. Policies aquí i allà passejant-se amb cridaners uniformes de molt mal gust. N'hi havia de tot color: vestits de vermell, de gris, de verd... Tot i això, es suposava que tots pertanyien a un mateix cos: el de la policia aeroportuària. Els tràmits per entrar varen ser d'allò més exagerat: passaports, cartilles de vacunació..., però, i especialment, els agradava (i potser aquesta era l'única raó de tanta tramitació) remolcar l'equipatge dels innocents visitants i quedar-se allò que més els atreïa. Després, sense poder protestar ni poc ni molt, va haver de tornar compondre, amb la resignació de qui se sent estafat, aquella maleta que li havien registrat de daltabaix. D'aquesta espècie de solteres per a avions, en Joan va haver de tornar agafar passatge cap a la part continental, o Mbini, amb destí a Bata. Aquesta vegada, però, ja no hi anà amb un avió modern d'Ibèria. Ca, barret! Hi va volar amb un avió rus de paracaigudistes més vell que el pastar que, a part de fer més renou que un llamp, en trobar-se enmig de la mar gran, va fotre un parell d'engronsades tan fortes que pareixia que s'havia d'escular. A la fi arribaren a port, però. I el primer que digueren al nostre ja aterrit Joan en tocar terra ferma (a poc a poc, s'anava curant d'espants, l'home), va ser que feia una partida d'anys un avió de la mateixa classe que aquest amb què acabava de volar havia caigut dins la mar i tothom hi havia fet la pell. Res, que o bé t'ho agafaves amb una mica de filosofia, o bé hi havia per tocar soletes, i cap a Mallorca falta gent, va dir aquell! Però la terra africana ja era sota els peus del nostre personatge. la seva agosarada «aventura» tot just acabava de començar...

"A part dels productes més normals per a nosaltres, allà també mengen monees i moixos"

"Allà la societat, aferrada a unes, tradicions immemorials i absurdes, que ara ja no tenen raó de ser, és extremenadament masclista"

- Joan, és realment tan diferent com sembla la cultura africana-guineana, en el teu cas, de la que tastam per aquí?

- Uf, si un no ho veu, no o creu! N'hi ha moltíssimes, de coses que sobten i vénen de nou al visitant o estranger que hi viu una temporada. Un aspecte que em va cridar molt l'atenció va ser la filosofia de vida dels autòctons guineans. Per exemple, allà la societat, aferrada a unes tradicions immemorials i absurdes que ara ja no tenen cap raó de ser, és extremenadament masclista. La dona és, en mans de l'home, un objecte, una simple mercaderia que els pares venen a aquell home (futur marit) que n'ofereixi un millor preu (els preus que els guineans solen pagar per dona és d'entre uns cinquanta mil i seixanta mil francs CFA, és a dir, d'entre dotze mil cinc-cents i quinze mil pessetes; ara bé, per a la gent rica i per a la gent blanca, que solen tenir més duros que els negres, en solen demanar més). L'únic requisit que, legalment, s'exigeix per al matrimoni és que cada una tenguí una cuina pròpia. Quan es fa el pacte («contracte») de compra, s'hi especifiquen les condicions de la classe de rendiment que esperes d'allò que adquireixes. Si al cap d'un cert temps veus que aquestes condicions no s'acompleixen, pots rescindir aquest «contracte» i tornar la dona. L'home, mentrestant, té el dret a quedar-se amb la casa i tots els béns que tenien de casats, a part del fet que la seva ex-muller li ha de restablir la dot. Ah!, i els fills que hagin tenguut en temps de matrimoni no poden ser reclamats per la dona, en no ser en circumstàncies molt excepcionals. Vaig conèixer una dona que em va dir que, en casar-se, a damunt el preu convingut, havia de fer un allot cada any.

A més, la divisió del

treball és totalment desfavorable al món femení.

La feina de l'home és fer la finca neta i menar-la ben aduada. La dona, en canvi, ha de fer tota la resta. Ha de fer feina com un mul, xerrant clar: ha de fer el dinar, ha d'anar a comprar, ha d'anar a cercar llenya,... Res, que tot-lo-dia està ocupada, mentre l'home fuma tranquil·lament assegut a una ombra o fent la xerradeta amb els seus amics.

- Hi ha poligàmia, a Guinea?

- Sí. Allà, el més normal és estar casat amb més d'una dona, cosa que té la seva lògica. Car, com que, en tornar vells, els guineans no reben cap tipus de pensió, aleshores l'única manera que tenen d'assegurar-se unes bones velleses, sense mancances econòmiques ni fam, és tenint molts de fills, cosa que només poden aconseguir casant-se amb moltes dones. Se suposa que, així, en ser vells, ara d'un fill, ara d'un altre, sempre els arribarà qualche coseta. En vaig conèixer un que tenia vint-i-set al·lots i em varen dir d'un ministre que tenia sis dones i devers quaranta fills. Tenir al·lots és el seu pla de pensions. Ara bé, aquesta actitud, en realitat, és negativa ja que els empobreix de cada vegada més: amb tants d'al·lots, els pares no els poden donar a tots una educació i unes condicions de vida mínimament acceptables.

- I el menjar?

- El menjar sí que no se sembla gens ni mica al que menjem per aquí. A part dels productes més normals per a nosaltres (molt de peix, bananes, porc, gallines, cabrits, ovelles -l'espècie ovina d'allà, ben adaptada al clima calorós, no té gens de llana-, etc.), allà també mengen monees i moixos.

- Moixos?

- Sí, no en veuràs cap, de moix, amollat pel carrer. La

seva carn és molt preuada. També els agrada menjar rates selvàtiques (que són com a moixos de grosses), porcs espins, armadillos, serps, caragols boscans (són immensos: n'hi ha alguns que són més grossos que els dos punys junts), etc. Fins i tot, encara que això ja sigui un costum que molts pocs segueixen, n'hi ha que mengen una classe de rata-pinyada que viu a les palmeres. Però, no et pensis, les rates-pinyades d'allà no són com les d'aquí: són com a coloms de grosses i són vegetarianes (només s'alimenten de fruita).

Una persona que, com és el meu cas, vengui d'un lloc tan diferent del d'aquestes latituds, ha d'anar molt alerta amb tot allò que menja i beu. Per exemple, nosaltres, allà, no podiem beure la mateixa aigua que bevien els guineans pel perill que això podria suposar (possibilitat de patir el tifus, etc.). En canvi, els autòctons, i això és llei de vida, ja hi estan ben adaptats.

Tenen una beguda gasosa pròpia, el «tope», que és feta amb els ulls de les palmeres.

- I quant al seu caràcter, com és la gent guineana?

- En general, sol ser una gent molt pausada, molt tranquil·la, que té molt mal fer feina sempre pendent del que marquen les agulles del rellotge. El temps no compta, per a ells. Els mecànics i altra gent especialitzada cobren més si són europeus, americans, etc. que si són guineans, però no perquè aquests darrers no sàpiguen fer tanta feina com els primers, sinó pel fet que els europeus i americans la fan molt més ràpidament i puntualment que els guineans, molt més lents. Així, és fàcil que un mecànic blanc arribi a cobrar allà prop de 500.000 pessetes mensuals. Fallar a la feina, per a ells, és molt bo de fer. Et contaré un cas curiós que em va succeir

perquè vegis que això que dic no són romanços: una vegada, quan estava d'encarregat a la fàbrica de totxos, hi va haver un obrer que em va dir: «Joan, dissabte qui ve no podré venir a fer feina perquè estaré malalt». Jo, quan vaig sentir aquell desbarat, li vaig dir que li posaria falta. Aquell, però, com que no ho volia de cap manera, que li posàs la falta, tot el temps em remugava dient que tanmateix estaria malalt. Emprenyat de sentir aquell discorrat, li vaig arribar a dir: «Ah viul, «o eres médico?», tu que pots endevinar que dissabte qui ve estaràs malalt!» Vull dir, ja veus quina mentalitat, que té, aquella genteta.

- Políticament, tot i que, almenys en termes oficials, aquell indret sigui una república presidencialista, hi ha una dictadura brutal, amb n'Obianc com a cap...

- Sí, allà les diferències entre rics i pobres encara són més acusades que per aquí. Els alts càrrecs polítics guineans són els més rics de tots. Per què? Perquè roben als pobres. Els doblers que els estats europeus solen enviar com a ajuda solidària a Guinea, tots són embutxacats pels grossos,

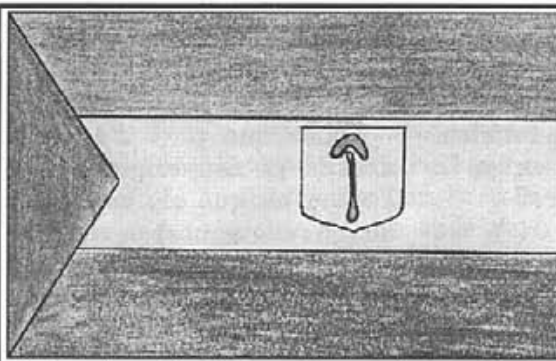
que se'ls reparteixen entre ells abans que puguin arribar al poble.

Així, mentre la majoria de gent viu dins barraques fetes de fusta i tapades amb fulles de palmera (que ells anomenen «nipa»), els rics (i els polítics en són els principals representants) es poden permetre el luxe de viure dins cases de construcció tapades amb planxes de ferro.

La corrupció dins els cercles polítics és descomunal. Per pujar escalons dins la piràmide social et serà molt més fàcil si pertanys a la religió i a la tribu del president Obianc (la tribu dels fang, majoritària).

El xantatge també és descarat i, sobretot, el xantatge que es fa als blancs, ja que miren d'aprofitar-se d'ells perquè tenen més doblers. És per això que la llei guineana és una llei que desfavoreix molt la gent blanca.

Allà tot funciona amb doblers. ¿Has fet alguna cosa penalitzada per la llei, alguna infracció de tràfic, o no tens papers que hauries de tenir (el teu cotxe no té els permisos adients per poder circular, etc.)? Res, no passis pena. Amb doblers tot s'arreglarà. Tu amolla la butxaca a l'agent policia que t'hagi detingut i la

La llegenda de l'«aceiba», símbol de la bandera guineana

La bandera de Guinea Equatorial és simbolitzada per l'«aceiba», un arbre típic d'aquella regió que es fa d'una altària ben considerable. Durant la seva estada a aquest estat, una al·lota va contar a en Joan que, entre la ciutat de Bata i l'aeroport hi havia un exemplar d'aquest arbre entorn al qual girava una llegenda ben curiosa. Es deia que durant l'època colonial s'havia dibuixat un cercle gros al seu voltant, tot assegurant que sols en el moment que les arrels externes de l'aceiba aconseguissin traspasar-lo els guineans assolirien la seva independència.

s'arreglarà. Tu amolla la butxaca a l'agent policial que t'hagi detingut i la cosa ja no passarà més envant. La policia és la que roba més, allà. Jo no sé si és vera, o no, però vaig sentir contar que els vespres la policia amollava els lladres perquè anessin a fer-ne de les seves, i després es repartien els guanys entre tots. I els aeroports són un niu de contrabàndol: de goriles, de l'ivori dels elefants... Com ja t'he dit abans, a l'hora d'entrar a Guinea, tot i que tingués tots els papers en regla, la policia sempre et farà munyir un bon grapat de pessetes abans que t'hi deixin entrar.

- La justícia, idò, no funciona d'allò més bé...

- No, pensa tu. La justícia d'allà sempre és favorable al més ric. El que sí que hi ha, però, i que té molta més força que els jutjats i la llei, són les anomenades «cases de la paraula». Són com unes barraquetes aixecades enmig de la selva on es congrega la gent en conflicte. Assegut al centre, hi ha un vell, el cap de la tribu, el qual, amb una vara en la mà, assenyala qui pot xerrar en el judici, i, després d'escoltar-ne totes les parts implicades, dicta la sentència que considera més oportuna, la qual és plenament respectada.

- En aquest indret de l'Àfrica, quina és la relació entre la gent blanca i la negra?

- Essent contrari a tot tipus de prejudici racista i intentant ser el més objectiu possible, es pot afirmar que, en general, els negres no poden veure els blancs, fet ben normal: com ja t'he dit, els blancs guanyen molt i els negres poc. No és que sigui perillós que un blanc vagi tot solet per allà, però, per posar-te una comparança, als blancs, els negres els miren com si fossin les cireres vermelles d'un

"La justícia d'allà sempre és favorable al més ric"

"Els negres no poden veure els blancs, fet ben normal: els blancs guanyen molt i els negres poc"

cirerer primerenc. Pensa que entre els guineans circula una dita que canta així: «No hi ha res que facin els blancs que els negres no puguin espenyar».

A Guinea, i a moltes altres parts d'Àfrica, els negres han estat educats a partir d'una cultura blanca i, per mor d'això, es tenen una mica d'autoodi o sentit de culpabilitat per ser del color que tenen.

- Supòs que part d'aquesta actitud ja deu originar-se a l'època en què els espanyols dominaven aquest estat...

- Evidentment. Gran part de l'actitud negativa que els guineans tenen cap als blancs és plenament justificada pels desastres i injustícies que els espanyols hi feren durant l'època colonial. Per posar-te només un exemple, et diré que en aquella època els fang (ara en el poder), com que vivien a l'interior, dins la selva, tot i pertànyer a Guinea, havien de passar tota una sèrie de controls

molt estrictes i havien d'aconseguir un visat per tal de poder entrar a la ciutat de Bata, poblada dels costaners «combes», que cuidaven les finques dels hispànics. La discriminació tribal, idò, era tan clara com injustificada.

- He sentit a dir que els africans solen ser gent molt religiosa...

- Sí, allà la religió (majoritàriament, catòlica) té molta més força que aquí i és practicada amb molt més fervor i devoció. Per cert, que hi ha una missionera mallorquina franciscana. Ara bé, no t'has de pensar que, tot i ser tan devots, siguin pardals: una vegada una allota em va dir: «¿sabes qué es un sacerdote? Pues uno a quien le cuentas tus pecados y a ti no te cuenta los suyos». Crec que el sentit és ben clar. El que hi ha molt a Guinea és una creença ferma en les supersticions. Els dragons morts, per a ells (que allà són de colorins), són un mal esperit. No hi vagis, amb un dragó mort, que partiran a córrer com si tenguessin foc dins les sabates. Un altre animal que també els fa molta por són els camaleons perquè diuen que han trobat serps mortes amb aquests rèptils dins la boca.

El famós vudú hi gaudeix de molta popularitat. A part del vudú, i quan qualcú vol mal per a qualque altra persona, també són generals els enverinaments, fets d'herbes o a partir del mortal verí de la «wamba» verda, també anomenada «set passos» perquè es conta que, quan un rep una mossegada d'aquesta serp, en menys temps del que pugui estar a donar set passes, ja haurà caigut mort en terra. Quan estava allà, la cuinera d'un mulat molt ric que vaig conèixer va ser detinguda per la policia, acusada d'haver-lo enverinat. El malalt, molt greu, va haver de ser traslladat

Traçat dels més de 4000 km que va haver de recórrer en Joan Sansó abans d'arribar al seu destí: Palma-Madrid-Malabo-Bata.

germà ha havia estat assassinat amb verí, i el qui ara es debatia entre la vida i la mort a la capital espanyola se n'havia pogut

escapolir per sort perquè va vomitar allò que havia menjat. Les males llengües deien que havia estat la pròpia família, la que havia manat l'enverinament, amb la intenció d'apropriar-se de tot el que tenia.

- I el nivell de vida?

- El nivell de vida és molt car, allà. Coses tan primàries com una telefonada, una botella de sabó, etc., a més de ser molt males d'aconseguir, sortiran molt més cares a Guinea - en relació al que cobres a Mallorca.

De llum, només n'hi ha a la temporada de les pluges, que és quan hi ha més fosca. Durant la resta de l'any no n'hi ha. El transport públic és inexistent: no hi ha autocars. L'únic que tenen són els anomenats «taxis boscans», que són una espècie de camions vells, dels quals carreguen amb gent la carroceria fins que la tenen plena a vessar. Aquest transport, però, es troba en mans privades.

La televisió guineana, gairebé tota en mans dels blancs, la temporada que jo hi

vaig estar només funcionava de les set fins a les onze del vespre. Una de les malalties que produeix més mortandat és el paludisme (o malària), sobretot entre la població infantil.

- Si el contracte que havies signat en un principi era per cinc mesos, com és que que sols arribares a estar-n'hi tres?

- Bé, els motius de la meua tornada a Mallorca abans d'hora no partiren de mi, sinó que va ser el propi amo de l'empresa amb què havia fet el contracte qui em féu partir. Intentà justificar la seva postura exposant-me que les coses li anaven molt malament perquè ja no hi havia sortida de totxos en el mercat i que, al cap d'un mes, tancaria la fàbrica. Només hi quedà a fer feina un alcudient, cunyat de l'amo...

Però, no et creguis, amb tot el que ja havia vist per allà en aquells tres mesos, no em feren massa fello quan em digueren per tornar...

Una mica d'informació sobre Guinea Equatorial

La República de Guinea Equatorial és un dels estats més petits de tot Àfrica. Situada a l'Àfrica occidental, té una extensió d'uns 28.000 km² (perquè en tenguem una idea, sols unes set vegades més gran que aquí, o aproximadament equivalent a l'illa de Sicília) i una població de poc més de 400.000 habitants. El 60% de la població és rural i sols dues ciutats -Malabo i Bata- superen els 30.000 habitants.

El bosc, que cobreix més de dues terceres parts de la seva superfície total (Guinea es troba dins l'àrea tropical, de clima càlid i humit, amb pluges ben abundants), és, juntament amb el cacau i el cafè, una de les principals fonts de riquesa.

Ja a mitjan segle XV els portuguesos ocuparen aquesta àrea de l'Àfrica Central. Va ser des de les illes de Príncipe i Sao Tomé des d'on es desplaçaren cap a les costes del Golf de Guinea. No serà, però, fins al segon terç del segle XVIII que aquests territoris passaren a mans espanyoles, tot i que la presència hispànica no es farà efectiva fins ben entrada la centúria següent, moment en què part de la zona n'esdevingué colònia. En aquelles hores, i sempre des de la costa, començà l'exploració de

les àrees interiors. Les disputes amb França per al domini imperialista d'un territori que, per justícia, no pertanyia ni a espanyols ni a francesos, foren molt freqüents. El dotze d'octubre del 1968, i dins un moviment generalitzat d'independització de moltes colònies africanes, es constituí la República de Guinea Equatorial. Sols un any després, al 1969, hi esclataren tota una sèrie d'incidents justificats per la presència de tropes espanyoles a l'illa de Bioko (on hi ha la capital, Malabo) i, sobretot, pel monopoli que les companyies peninsulars tenien sobre l'economia guineana (i que encara ara segueix vigent, en major o menor grau, en molts de camps). Ara bé, d'una banda, aquesta zona de l'Àfrica aconseguia la independència de les brutals cadenes d'assolir la llibertat absoluta. Car, el primer president que hi governà, Francisco Macías, després d'expulsar-ne tots els residents espanyols, va establir un govern dictatorial que va imposar mesures ben cruentes: fusió de tots els partits polítics en un de sol, establiment d'una «constitució» totalment favorable a la dictadura, prohibició del culte catòlic, etc. El 1979, després de deu anys d'una política repressora de les llibertats i els drets humans, el coronel Teodoro Obiang Ngnema Masogo, nebot seu, famolenc de poder, el va succeir mitjançant un cop d'estat que va conduir a l'afusellament del seu oncle. Avui dia, aquest coronel encara es manté en el tron de l'estat, i, tot i que al llarg

d'aquests darrers anys, s'han anat adoptant importants mesures de liberalització i obertura a l'exterior (ingrés a la Comunitat Econòmica dels Estats de l'Àfrica Central i a la Cooperació Financera de l'Àfrica Central, etc.), l'organització política encara pot qualificar-se de clarament dictatorial. Valgui com a exemple d'això el fet que a Guinea Equatorial hi hagi dos dies declarats de «festa nacional»: el primer, el dotze d'octubre (com a commemoració de la independència); el segon, el sis de juny, dia i mes de naixement del president Obiang!!!!

La presència espanyola colonialista durant tants d'anys hi ha deixat moltes petjades, avui dia difícils d'esborrar. Una d'elles és la llengua. Car, tot i que hi ha diverses tribus, la major part d'elles de procedència bantu, amb les respectives llengües (els fang i els combe, que mantenen grans rivalitats tribals, els bubi, els haussa...), l'única llengua oficial és el castellà.

La moneda pròpia (que després de la independència passà a ser l'epkwele, amb paritat de mitja

peseta) és el franc CFA (o franc de la «Comunitat Financera Africana»), unitat monetària creada el 1945, en un principi exclusiva per a les colònies franceses d'Àfrica.

Quant a les religions, el 89% de la població és catòlica i el 5% és animista; però també hi podem trobar altres cultes: protestant, musulmà, etc.

Altres dades (extretes de la GEC):

Carreteres asfaltades (dades del 1982).....	280 km
Esperança de vida en néixer (al 1985)..... homes:	
47 anys, dones: 50 anys	
Persones per metge (al 1977).....	64.000
Diaris (exemplars/dia al 1984).....	1.000
Telèfons (al 1982).....	1.366

Andreu Bauçà

Fotos: Joan Jaume

Joan Bauça Alzamora

PINTURA I DECORACIO

C/. Major, 48 • Tel. 83 00 88

07520 - PETRA

TUCASA

ES MAGATZEM D'ES PLA, S.L.

C.I.F.:B 07677883

Materiales para la construcción - Cerámicas

CTRA.PALMA-MANACOR, KM.38
07250 - VILAFRANCA

Tel.:56 01 54
Fax.:56 06 15

AQUESTES FESTES NO HO DUBTIS

BAR S'ESQUITX

Els millors cocktails que hauràs
begut mai els trobaràs aquestes
festes dins al nostre ambient

Especial "cocktail la Beata"

Desitjam molt bones festes de a
tots els nostres clients i a tot el
poble de Vilafranca. Molts d'anys!!!

Local climatizat

FUSTERIA GERMANS ARTIGUES, C.B.

Portes, persianes, bastiments,...

*Molts d'anys
a tots i bona
festa*

C/ Principal, 63 Telf. 56 02 90 Vilafranca de Bonany

PERRUQUERIA NOVA LÍNEA

Cati Mas Horrach

Na Cati vos desitja
les millors festes
d'estiu a tots els/les
vilafranquers/eres

C/ Església, 9
Telf. 83 20 29
07250-Vilafranca

Es fan
anàlisis
capilars
gratuïts

FUITES I HORTALISSES

PEDRO MORLÀ

VENDA EN GROS
("Al por mayor")

**Vos desitjam
bones festes**

Telf. 56 01 45

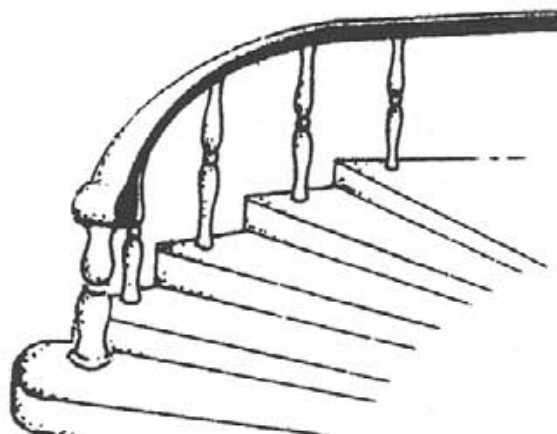
Vilafranca de Bonany

FUSTERIA
RIBOT • NICOLAU, S.L.

PORTES, VIDRIERES, PERSIANES i ARREMBADORS

C/. Ramón y Cajal, 20
Telèfon 83 03 61
07520 • PETRA

ARMERIA

FERRETERIA

BONANY

LLOGUER MAQUINÀRIA
CONSTRUCCIÓ

C/. Pare Perelló, 10 - Tel. 83 00 52 - PETRA

RONDALLA DEPRAVADA

Ètica política

Jordi Sansó
i Florit

23

El preu d'un plat d'arròs

Sospitava que ésser intel·ligent podia ajudar a millorar. Imaginava que per millorar dins la vida el camí no podia tenir traves. Sabia que per arribar al més alt primer havia de passar per tots els esglaons. El que no imaginava, ni sospitava, ni sabia era: com i amb que, es podia enriquir-se i si s'havia de mester dues coses: un company i un túnel.

A la vila difícilment podem enriquir-nos amb un túnel per que igual serà de difícil trobar el lloc per fer-lo. Trobar un company que et doni uns doblers extres també serà difícil ja que aquí pocs interessos econòmics especuladors hi podem trobar. El que resulta més fàcil és saber com. Imagineu que jo soc el president electe i honorable i que el puig de Bonany és un entrebanc per que els Petrers i els Vilafranquers ens pugem comunicar. Un bon dia s'encén la bombeta: Un túnel !!!, hem de mester un túnel !!! A partir d'aquí s'ha de mobilitzar un seguit de constructors, enginyers, arquitectes, bancs, etc. Una vegada desenvolupada l'idea inicial, posem ma a l'obra. Convoco el constructor (que som carn i ungla) i l'hi dic: «El túnel i l'explotació per tu i l'arròs brut per jo». Ell hi convé. Fem barrina. El túnel després de cinc anys encara no està acabat. Tothom està nerviós. L'empresa que avalava la construcció fa fallida per un escàndol financer: el banc recula, els enginyers fugen, el jutge entra dins el túnel per embargar-ho tot, etc.: un desastre. En això un jutge troba que amb diners del túnel s'han pagat el arrossos bruts de les campanyes electorals. Jo mig empagueit dic que aquí no passa res, tot és un persecució.

Tota aquesta troca s'embolica de cada vegada més fins que arriben les eleccions com si d'una medicina miraculosa es tractes. Guanyades les eleccions dic que el poble està en jo. Un s'emprenyen, altres fan corregudes per fer-me dimitir, altres volen ocupar el meu lloc... Un bon dia pec un toc damunt la taula hi l'hi dic al «jefe» que si m'emprenya fugiré amb el poder formant un nou partit, que soc honrat, bon home, vaig a missa cada diumenge i que per pasco mat un me. (L'història continua fins aquí on arribi la vostra imaginació).

Ara dic jo: cal tanta intel·ligència, tanta sabiduria, tanta imaginació, per pagar un plat d'arròs ? Cal ésser «burros». Cal pensar-se que tots els altres son pardals. Cal tenir el sentiment del porc, que caga sobre la palla que ha de dormir.

Si us fa il·lusió ésser president, fer un túnel i pagar el arrossos bruts del vostres incondicionals, sols heu de mester imaginació i un company que pagui. Però penseu a convidar el jutge que un dia o l'altre també vendrà.

Jaume Sansó Caldentey.

"Com que la meua urgent petició per comunicar-me la causa per la qual m'ha estat apujat el sou, des de l'1 de març de 1918, de 500 a 800 rubles mensuals, no ha estat satisfeta, i com que es tracta d'una apujada de sou completament i òbviament contrària a la llei, que ha estat decidida per vós arbitràriament amb el consentiment del secretari del Consell, Nikolai Petróvitx Gorbunov, i com que infringeix obertament el Decret del Consell de Comissaris del Poble del 23 de novembre de 1917, us expresse la meua protesta més enèrgica." Carta de Lenin (cap de l'estat soviètic) a Bontx-Bruievitx (encarregat de l'oficina d'affers administratius del Consell de Comissaris del Poble).

A bans de tot, us faig saber que no tenc la més mínima intenció de jutjar ara la persona històrica de Lenin i, ni molt menys, el sistema polític que ell va engendrar. No em referiré, doncs, al seu vessant ideològic, sinó més bé a la seva actitud ètica i moral. A Lenin se li poden fer, certament, mil i un retrets derivats dels seus postulats polítics i de la seva actuació com a cap de l'estat soviètic. Ara bé, d'allò que, en cap cas, no es pot acusar al revolucionari rus és de manca de coherència i conseqüència amb les seves creences ideològiques. Vull dir, no se'l pot acusar de manca d'ètica política. Estam parlant, doncs, d'un polític èticament exemplar; d'una casta de polític que, malauradament, es troba en perill d'extinció. Si no, que me'n diven de polítics tan poc ètics com ara Manuel Fraga, Felipe González, Gabriel Cañellas o Maria A. Munar? Només recordar-los que l'actual president de la democràtica Xunta de Galícia formava part, no fa gaire, d'un règim no «tan» democràtic. Desapareixi senyor Fraga, vostè no té ètica política. D'altra banda, el president del Govern central ha mostrat una més que alarmant manca de capacitat a l'hora de contenir els turmentosos afers de corrupció que han sacsejat la vida política espanyola aquests darrers mesos. No em negaran que els casos Roldàn, GAL o CESID, per citar-ne alguns exemples, no exigeixen de la immediata i irrevocable dimissió del president del Govern. Però, és clar, Felipe González, no té ètica política. Qui tampoc no sembla tenir-ne gaire és el president del Govern Balear. Perquè ja em contarà algú de vostres amb quina autoritat moral pot el profeta de Bunyola acusar de corrupció el PSOE quan ell mateix és el Corrupte (amb majúscula) per excel·lència. Senyor Cañellas, no parla de merda més que aquell qui en fa olor. No menys curiós és el cas de la recentment investida presidenta del CIM. Vejam: UM és l'únic partit de dretes que conforma l'anomenat «Pacte de progrés»; UM ostenta menys representació que qualsevol dels altres partits formants del pacte; no s'ha de tenir, doncs, molt poca ètica política per exigir la presidència del CIM? El que passa, però, és que Maria Antònia Munar encara creu que l'ètica és només una assignatura optativa de l'E.G.B.

Advertesc al lector que solsament la manca d'espai m'impedeix de seguir posant exemples de desètica política. En qualsevol cas, us n'he deixat quatre de ben significatius. Quatre personatges políticament vius - no ho negarem-, però èticament morts. Ben morts.

Bar - Restaurant

Ses
Leuleres

**ESPECIALITAT EN CARN AL GRILL,
PARRILADES I SERVEIS A LA CARTA**

Ctra. Palma-Manacor, Km. 37'500 Tel.: 56 01 23 - VILAFRANCA (Mallorca)

FERRERIA PEP SANSÓ

ESPECIALITAT AMB FERRO FORJAT, PORTES BASCULANTS, ARREMBADORS, ETC

VOS DESITJA MOLT BONES FESTES DE LA BEATA '95

C/. Sequer, 1 (Nou taller)

Tel. 56 03 87

Vilafranca

Bàrbara Sansó

FOTOGRAFIES

Retrats B/N i color

Reproduccions fotos antigues

Reportatges

Fotos carnet a l'instant

Revelats color i B/N

Ctra. Palma, 17 • Tel. 83 21 68 • 07250 VILAFRANCA

HISTORIA I LLENGUA

La llengua catalana, parlada en una terra de pas per una demografia més aviat escassa, no disposa de recursos estatals des de fa uns quants segles. Des de l'època moderna s'ha hagut de defensar, políticament, culturalment i demogràficament, de dues llengües, la castellana i la francesa, posades al servei de dos estats poderosos i expansius. Aquesta lluita tan desigual ha posat constantment en perill el català. Això i la pèrdua de força -en molts de casos traïció declarada- de les classes dirigents autòctones (els notables), amb llur submissió política a la Corona (castellana) ha fet trontollar seriosament la nostra llengua com a llengua de cultura. fins al punt que féu dir a l'il·lustrat Antoni de Capmany, a la segona meitat del segle XVIII, que la llengua catalana era «morta per a la república de les lletres». Efectivament, fent una mica d'història, la desfeta catalana a la guerra de Successió (1705-1714) havia tengut com a conseqüència l'abolició de totes les lleis i institucions dels Països Catalans i la promulgació del Decret de Nova Planta, que iniciava una política intensament centralitzadora, justificada per Felip Vè pel «justo derecho de conquista».

És en aquest context històric de la pèrdua de les llibertats nacionals que s'inicià la persecució legal de l'idioma català. En són bon exemple les següents instruccions: a. «(...) que en las escuelas de primeras letras y de gramática no se permitan libros en lengua catalana, escribir ni hablar en ella dentro de las escuelas y que la doctrina cristiana sea y la aprendan en castellano»; b. «Se pondrá el mayor cuidado en introducir la Lengua Castellana, a cuyo fin se darán las providencias más templadas y disimuladas para que se consiga el efecto sin que se note el cuidado».

Posteriorment, a la segona meitat del segle XVIII, es produí una nova abrivada de la repressió contra la nostra llengua. Després de la rigidesa inicial, ens tornen a escometre sota el fal·laç argument de «donar-nos progrés». Un exemple clar ho tenim en la Reial Cèdula d'Aranjuez (1768), per la qual cosa s'obliga a l'ús exclusiu del castellà en la vida pública i s'imposa a les escoles com a llengua única. Tanmateix, l'obstinació de les classes populars, en gran part analfabetes, i per a les quals l'ús del català era una exigència «biològica», féu veure la importància d'alfabetitzar el poble català «inculte» i «barroer», i de fer-ho, naturalment, en castellà. L'escola esdevenia així l'eina més eficaç de l'Estat per a castellanitzar-nos. En aquest sentit cal destacar la Llei Moyano d'Instrucció Pública del 1857, en la qual s'estableix de manera expressa la prohibició de poder ensenyar el -i evidentment ens- català a les escoles públiques. El català no tornaria ésser reconegut com a llengua escolar vehicular fins als nostres dies, si obviam el breu període de la República.

El que s'esdevindrà en un futur no ho podem saber però, considerant els antecedents, vistes les perspectives actuals i atès que «el idioma español estaba en la mente de Dios desde toda la eternidad», com ha dit qualcú, potser ens caldria sol·licitar la protecció de tots los Sants del Paradís, sobretot en algunes zones.

Andreu Salom i Mir

LES LLETRES 25
DELS SCOTHE

Deessa innocent

Com una deessa innocent, en un bordell camines cada dia per entre la marginació, t'arrossegues cada dia sentint en el camí com s'allunya de tu la vida en l'oblit.

Desolació, que acull la teva ànima i enterra en les profunditats abismals; amor, no satisfet, pel fracàs, pel fracàs de la teva identitat.

Es guanya la vida d'una altra manera i la gent no sembla entendre; de dia, l'escola, nineta formal; de nit, el teu llit, de lloguer.

El teu cos, cada centímetre de la teva pell el poses en oferta per poder pagar la teva carrera.

El lloguer de cada mes; somies, en els pocs moments de descans, que algun dia la sort no et girarà l'esquena.

Deessa innocent, deessa, deessa en l'amor.

Tengueres una infància nua de pares; ton pare vos abandonà, i tu, amb tres mesos, sols conegueres ta mare i la vares veure morir entre els teus braços.

Amb la teva curta edat hagueres de madurar; la teva vida, poblada de desgràcies; tens doble identitat.

No ets tota sola, t'acompanya la mort; no gaire lluny, a no més de dues passes, allà t'espera la sort.

Bernat Estrany

Constituïda la nova junta de l'Associació de Premsa Forana

Els nous membres de l'Associació, presidida pel santjoaner Miquel Company, esperen incrementar la seva representativitat a tots els àmbits de les Illes

Redacció.- Després d'haverse elegit els membres de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca (APFM) i havent-se reunit els escollits per l'Assamblea en reunió ordinària quedaren repartits tots els càrrecs. La presidència serà per Miquel Company Florit, de la revista de Sant Joan "Mel i Sucre", la vice-presidència per Magí Ferriol Bauçà, "Fent Carrerany" de Maria de la Salut, la tresorera tornarà a ser la llorencina Maria Galmés Mesquida, de "Flor de Card", i Jaume Català d'"Es Molí Nou" tindrà la secretaria. Els vocals, que s'encarregaran de la hemeoteca i vetllaran pel compliment de tots els convenis que signi APFM amb qualsevol organisme, seran na Joana Mora Cerdà, de la revista "Llum d'Oli" de Porreres, en Jaume Taberner Ribot de la revista "Ariany" i en Gabriel Mercé Frontera de la "Veu de Sòller".

Per altra part el president sortint de l'APFM, en Carles Costa Salom, i el president del Consell Insular de Mallorca, Joan Verger Pocovi, signaren el conveni de Biblioteques per aquest any per tal que es publiquin tres anuncis per donar a conèixer el funcionament de les biblioteques integrades dins la xarxa del CIM, les novetats bibliogràfiques, les activitats que s'hi realitzen, etc.

Nova junta directiva de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca

Repetir-vos que totes aquelles persones que estigueu interessades en consultar el llibre de l'Associació de Premsa Forana, fet per Miquel Company i Gracià Sànxez, baix el títol l'Associació de Premsa

Forana de Mallorca, 1978-1994, i patrocinat pel CIM i Sa Nostra, ho podeu fer a través de la Biblioteca Municipal o també posant-vos en contacte amb algun dels membres que formen la redacció d'aquesta revista.

Forn de pa **Ca'n Portell**

Especialitat en pa mallorquí
ensaïmades
i pastisseria

Molts d'anys

C/Palma, 55

Telf. 56 03 62

Bar **Ca'n Boleto**

Bones Festes de la Beata 1995

C/Palma, 11

Telf. 56 02 23

BICICLETES CA'N BOTELLES

C/. Reis de Mallorca, 25
Tel. 56 06 19

Per els Reis oferta especial
en bicicletes CONOR amb quadre
garantizat per cinc anys i mig any
a la resta de peces.

Gran gamma de bicicletes de tots
els models i per a totes les edats

I per anar més ràpit que els teus companys PATINS EN LINEA CONOR

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

Vos desitja
Bones Festes

BAR SA PLAÇA

PA AMB OLI - PLATS
COMBINATS I TAPES VARIADES

Vos desitja bones festes

Plaça Major, 6 - Tel. 56 03 15 - VILAFRANCA

El tennis taula insular ja té campiones vilafranqueres

Maria Mascaró i Maria Amengual aconseguiren el campionat de Mallorca, i la resta de participants locals també mostraren bones qualitats

A Vilafranca des de sempre hi ha hagut molt d'interés pel tennis taula però segurament mai els resultats obtinguts per la nostra gent en un campionat insular havien estat tant positius com enguany. Dues al·lotes, na Maria Amengual i na Margalida Mascaró, aconseguiren fer-se amb el campionat de Mallorca el passat mes de juny, mentre que na Maria Montserrat Rosselló i na Catalina Gari obtingueren el subcampionat. L'altre equip aleví, format per na Catalina Sansó i na Bel Pintenyo, tampoc ho feu gens malament i aconseguí una meritòria quarta plaça.

El repertori però no acaba aquí ja que altres jugadors més novells, de la categoria benjamí, concretament en Gabriel Barceló i na Joanaina Amengual, també arribaren a les finals del torneig i es feren amb el subcampionat de Mallorca. Dins la mateixa categoria tampoc ho feren gens malament n'Andreu Bover i na Maria Magdalena Pintenyo, els qual, malgrat no arribar a les finals, obtingueren bons resultats partit rera partit.

Ningú hagués pensat mai que els joves jugadors de la categoria infantil acabarien així com acabaren, ja que els qui partien com a favorites, Antoni Sansó i en Jaume Sitges, es veren perjudicats per una errada arbitral a les fases finals, en el partit contra «S'Horta» de Manacor, fet que motiva que els dos vilafranquers només tenguessin l'oportunitat de disputar la consolació pel quart,

Tots els participants feren molt bons resultats. Foto: Joan Jaume

Els benjamins sorprengueren tothom aconseguint el subcampionat. Foto Joan J.

cinquè i sisè lloc. La prèvia victòria aconseguida davant el Montuïri no els serví de res. En canvi, en Ferrán Amer i en Dairel Jaume tengueren millor sort a les fases finals i guanyaren tots els partits, fet que els possibilità jugar la fase final pel primer, segon i tercer lloc. En acabar els partits finals es demostrà el potencial de la parella Sansó-Sitges, que no donaren cap treva als seus rivals i per altra banda, tot i que no perderen el coratge fins al darrer punt queda palesa la manca de convicció d'en Ferrán i en Dairel que aconseguiren la privilegiada

tercera posició. L'altre parella que també participà al torneig fou la d'Antoni Crespi i Xesc Sansó, els quals no aconseguiren accedir a la fase final.

Sempre vé de gust poder fer articles quan es parla de victòries i bons resultats dels joves valors vilafranquers, però encara és molt millor saber que aquests resultats no acabaran aquí i que de ben segur dins breu espai de temps podrem tornar escriure sobre aquest esport en alça a la nostra vila com és el tennis taula.

Antoni Sansó

Entrevista amb les campiones

TENNIS TAULA

29

Es Moli Nou no ha volgut deixar perdre l'oportunitat de fer una breu entrevista a les dues jugadores campiones de Mallorca de tennis taula, na Maria Amengual i na Margalida Mascaró, de les que volem saber les seves impressions envers aquest títol i l'esport que practiquen.

- Com vos sentiü després de proclamar-vos campiones de Mallorca?

En primer lloc molt contentes per tot el que ha suposat aquest títol per a nosaltres com a jugadores i en segon lloc molt il·lusionades per afrontar la temporada vinent amb garanties per tornar-ho a fer tant bé com enguany.

- Ho degueren passar malament per adquirir el títol de guanyadores?

No, ens va tocar un grup bastant fàcil. Tot i això no va ser tant bo de fer com el que ens esperavem.

- Què té el tennis taula que no tinguin els altres esports? La manera de jugar és el que més ens agrada i sobretot lo bé que ens ho passam mentres el practicam.

- I de l'entrenador, que me'n deis?

Antoni Amengual ens agrada molt com entrenador perquè en sap molt i a més sempre ens ha ensenyat des que erem petites.

- Esteis preparades per afrontar el pròxim torneig com a campiones?

Sí, i amb més ganes que mai

Esperem que l'any vinent faceu un paper tant bo com el d'enguany i que en tornar-hi la gent ja sàpiga que a Vilafranca no tot són alls i melons, sino que també tenim les millors jugadores de tennis taula de Mallorca.

A. Sansó

Margalida Mascaró i Maria Amengual.
Foto: Joan Jaume

"El pròxim
torneig
l'afrontarem
amb més ganes
que mai"

AUTO SERVEI

Les
millors
ofertes
als
millors
preus

CA'N JOAN

C/ Joan Barceló, 27
Telf. 56 05 61
Vilafranca de Bonany

Vos
desitjam
les millors
festes de la
Beata

Barres de gelat 195 PTS.
Pots de gelat JOP 365 PTS.
Oli Rosselló un litre 130 PTS.
Croissants La Bella Easo 175 PTS.

La Beata carregada de tornejos d'estiu

30

Redacció.- Les festes de la Beata d'enguany venen carregades de tornejos d'estiu. El primer que començà, ja a les primeries del mes de juny, fou el de voleibol que compte per enguany amb el rècord d'equips inscrits. Fins ara aquesta competició es troba molt disputada, però haurem d'esperar els dies propers per saber com es desencadena el final del torneig.

Un altre esport que també s'ha posat en marxa per aquestes festes és el basket, ja que per primera vegada es posarà en funcionament un torneig en la modalitat de tres contra tres. Els partits es disputaran a una sola sistella i segurament es celebrarà dins dos dies consecutius, fet que adquirirà una bona condició física per tots aquells que hi vulguin participar.

La S.D. Vilafranca a Menorca.- Els corredors ciclistes vilafranquers viatjaren durant el primer cap de setmana d'aquest mes per terres menorquines. La intenció del viatge no era altre que la de competir en unes curses que allí es disputaven. Al final però, aquestes no es celebraren i els ciclistes aprofitaren per conèixer un poc més aquesta illa germana. **Jaume Vidal.**

A més també hi haurà un torneig de futbol-7 i desapareixerà el torneig de futbol. El fet que aquest darrer torneig baixés l'interès dels espectadors en els darrers anys ha motivat el replantejament, i s'ha preferit incloure menys equips però amb més representació local.

Hi ha previst que també es celebri un torneig d'escacs, així com també un de volei-piscina. El que tampoc faltará en aquestes festes serà el diumenge de curses ciclistes a sa voltadora, en motiu del segon memorial "Jordi Nicolau", amb la participació dels corredors de les diferents categories.

Forn CA'N CHAVES

ESPECIALITAT AMB
PA, ENSAÏMADES
I COQUES

Vos desitja
**BONES
FESTES**

C/. Palma, 80 - Tel.: 56 01 88 - VILAFRANCA

 BANCA MARCH

Sa llibreta gegant
fins al
6%
d'interès

MANCOMUNITAT PLA DE MALLORCA

El departament de Serveis Socials Comunitaris vos informa:

- Que les persones amb movilitat reduïda, per poder obtenir la targeta d'aparcament per vehicles.
- El títol de família nombrosa a partir de 3 fills/es.

Per fer la sol·licitud vos podeu adreçar a l'assistent social de l'Ajuntament.

CURSOS FORMATIUS

La Mancomunitat del Pla realitzarà a partir del setembre cursos totalment gratuïts, dirigits a la formació i reciclatge de treballadors en actiu. Aquests són els cinc cursos: Comptabilitat general, Fiscalitat, Marketing, atenció al client i tècniques de venda,

Anglès nivell II i Alemany nivell II. Els horaris per a la impartició de classes serà fora dels horaris laborals i en dies alterns. Per apuntar-vos ho podeu fer a l'Ajuntament o dirigint-vos personalment a la mateixa Mancomunitat o bé telefonant al 830441.

NAIXAMENTS

Guillem Nicolau Jimenez, fill de Pere i Eugènia. Nasqué el 17-5-95

Maria Antònia Gomis Fon, filla d'Antoni i Magdalena. Nasqué el 13-3-95

Margalida Garí Barceló, filla de Guillem i Margalida. Nasqué el 8-4-95

Joan Carles Bover Garí, filla de Joan i de Maria. Nasqué el 3-4-95

DEFUNCIONS

Antoni Rosselló Català, morí el passat vuit de maig als 84 anys.

Floristeria Mestre

ESPECIALITAT EN
FLORS NATURALS
SERVEI PERMANENT

Monsenyor Damià Nicolau, 12
07250 VILAFRANCA DE BONANY

Tel. 56 03 03

"la Caixa"

DESITJA BONES FESTES
A TOTS
ELS VILAFRANQUERS

L'Ajuntament
de Vilafranca
vos desitja
Bones Festes
de la Beata '95